

IZABELA WASIK

<https://orcid.org/0000-0002-0104-7009>

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

„Dziedzictwo prawne. Spotkania naukowe”. Sprawozdanie z posiedzeń naukowych w roku akademickim 2024/2025

Keywords: legal heritage, legal history, scholarly meeting, academic research, discussion

Słowa kluczowe: dziedzictwo prawne, historia prawa, spotkanie naukowe, badania naukowe, dyskusja

Rok akademicki 2024/2025 stanowił już piątą edycję organizowanych przez zespół Legal Heritage Lab na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego spotkań zatytułowanych „Dziedzictwo prawne. Spotkania naukowe”. Doświadczeniem lat ubiegłych organizatorzy, dr hab. prof. UJ Maciej Mikuła i dr hab. Jan Halberda przy wsparciu techniczno-organizacyjnym mgr Izabeli Wasik utrzymali hybrydową formułę spotkań. W roku akademickim 2024/2025 w spotkaniach brali udział przedstawiciele jednostek Uniwersytetu Jagiellońskiego (Wydziału Prawa i Administracji, Wydziałowej Biblioteki Prawniczej, Wydziału Historii), a także Uniwersytetów: Uniwersytetu Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Kalifornijskiego w Riverside (USA), Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Uniwersytetu Szczecińskiego, University of St. Andrews (Szkocja), Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, a także członkowie Polskiego Towarzystwa Historii Prawa.

Pierwsze spotkanie odbyło się 28 października 2024 r. Prelegentem był dr hab. Krzysztof Fokt (Pracownia Wydawnictw Źródłowych, WPiA UJ), który wygłosił referat pod tytułem „Projekt i platforma FONTES jako pomoc w nauczaniu i badaniu historii prawa”. Referent przedstawił cele projektu, zasady i źródła finansowania, a także potencjalne grono adresatów projektu. Równie ważnym zagadnieniem poruszonym w trakcie wystąpienia było wskazanie na rolę i znaczenie współpracy z ośrodkami naukowymi z zagranicy (z Włoch, Francji i Szwajcarii). Uczestnicy spotkania zostali zapoznani z funkcjonalnością strony dedykowanej projektowi, w tym dostępnych narzędzi, interaktywnego podręcznika, kursów online z ich przykładowym zastosowaniem, zasobów we-

wewnętrznych, repozytoriów, zbiorów archiwaliów. W dyskusji zwrócono uwagę na sposób, w jaki przygotowano napisy do poszczególnych nagrań w języku angielskim oraz na możliwości dalszego rozwoju idei projektu, w szczególności w zakresie nawiązania współpracy z innymi ośrodkami akademickimi z krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

Następne spotkanie odbyło się 25 listopada 2024 r. Referat pod tytułem „Chrześcianiacy Prezydenta Mościckiego (1926–1939)” wygłosił dr hab. Zdzisław Zarzycki (Katedra Historii Administracji i Prawa Wyznaniowego, WPiA UJ). Prelegent omówił politykę społeczną i prorodzinną w Drugiej Rzeczypospolitej i rolę duchowieństwa rzymskokatolickiego w analizowanej materii. Wskazał na pierwsze datowane publiczne oświadczenie prezydenta Ignacego Mościckiego, mające przypadać na czerwiec 1926 r., na mocy którego prezydent Mościcki miał, choć nie był to obowiązek bezwzględny (a dużą rolę pełniła kancelaria prezydenta), zostać ojcem chrzestnym każdego siódme-go syna urodzonego w rodzinie polskiej (narodowość) wyznania rzymskokatolickiego. Uczestników zaznajomiono z procedurą, wymogami formalnymi, a także z przebiegiem chrztów i wskazaniem, kiedy prezydent Mościcki brał w nich udział osobiście. Równie ważnym aspektem referatu było wskazanie na dalsze losy „chrześniaków” podczas drugiej wojny światowej i w okresie Polski Ludowej oraz na działania podejmowane przez powojenne władze i „chrześniaków Bieruta”. W dyskusji zaś zebrani poruszyli zagadnienia dotyczące publikowania ogłoszeń, ustalania kryteriów wymaganych od rodzin, a także potencjalnych możliwości odebrania przywilejów za czyny popełnione rodziców dziecka.

Trzecie spotkanie odbyło się 13 stycznia 2025 r. i zostało zorganizowane we współpracy z Seminarium Historii Nowożytnej Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prelegentem był mgr Paweł Pietrowcew (University of St. Andrews), który wygłosił referat pod tytułem „Komunikowanie prawa w nowożytnej Europie – Rzeczpospolita Obojga Narodów na tle porównawczym. Badania wstępne”. Referent przedstawił założenia realizowanego przez siebie projektu, współpracowników oraz tło badań. Osłą wystąpienia było przedstawienie komunikowania prawa w przestrzeni miejskiej w okresie Pierwszej Rzeczypospolitej, na przykład na rynkach czy w parafiach, na podstawie zachowanych materiałów archiwalnych miast takich jak Kraków, Toruń i Gdańsk wraz z przykładami edyktów Stefana Batorego, Jana II Kazimierza, Augusta II i Augusta III. W dyskusji poruszono natomiast zagadnienia technik publikacyjnych, w tym roli zwyczaju danej społeczności czy multicentryzmu prawodawczego oraz problematyki wielojęzyczności w Pierwszej Rzeczypospolitej. Pytania dotyczyły również katalogu problemów badawczych oraz wykorzystania rękopisów w badaniach.

Kolejne spotkanie miało miejsce 17 marca 2025 r. Zaproszonym gościem był dr Tomasz Szczygieł (Uniwersytet Śląski w Katowicach), który wygłosił referat pod tytułem „Problem kodyfikacji prawa karnego materialnego w Polsce Ludowej w latach 1947–1969”. Prelegent przedstawił znaczenie kodyfikacji dla społeczeństwa i wymiaru sprawiedliwości, wskazał na trzy okresy kodyfikacji po drugiej wojnie światowej oraz znaczenie kodeksu Makarewicz a i jego ocenę przez doktrynę i judykaturę. Referent szczegółowo omówił przebieg prac, wyniki ankiet w środowisku prawniczym, główne założenia i postulaty uwzględniające klasowy charakter prawa karnego, nową definicję przestępstwa z uwzględnieniem aspektu materialnego, aspektów przestępczości gospodarczej i nasycenia ideologiami. Następnie przedstawiono wyniki prac w postaci projek-

tu z 1956 r. oraz krytykę przyjętych rozwiązań, w tym dalsze prace projektodawcze na początku lat sześćdziesiątych XX w. aż do ostatniej wersji opublikowanej w roku 1968. W dyskusji przedstawiano poglądy ówczesnych prawników na prawo karne, możliwość obserwacji analogii względem kodeksu cywilnego z 1964 r. oraz na instrumentalne traktowanie prawa karnego i jego doraźną regulację.

Piąte spotkanie odbyło się 14 kwietnia 2025 r. Tym razem referat wygłosiła dr Joanna Machut-Kowalczyk (Uniwersytet Łódzki) pod tytułem „Instalacja na urząd komisarza delegowanego do obwodu w Królestwie Polskim do 1830 r.” W swoim wystąpieniu prelegentka przedstawiła historię analizowanej instytucji prawnej i rozwiązania dotyczące omawianej materii zawarte w konstytucji Królestwa Polskiego z 1815 r. Omówiła zasady obsadzania tego urzędu z podziałem na etapy, jak również na dotychczasową literaturę przedmiotu i aktualny stan badań oraz źródła archiwalne. Niezwykle ważnym elementem referatu była prezentacja praktyki działalności administracji na podstawie wybranych przykładów, a także omówienie początkowych problemów w tworzeniu tychże struktur. W dyskusji zaś koncentrowano się na porównaniu systemów administracji Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego, sprawach personalnych urzędników, stanie zachowania akt administracyjnych, a także na kwestiach terminologicznych występujących w prawie administracyjnym.

Ostatnie spotkanie odbyło się 9 czerwca 2025 r. Podczas wykładu gościnnego za-tytułowanego „Źródła prawa i społeczeństwo: nowe podejścia w badaniach historyczno-prawnych” w ramach projektu FONTES: Fostering Innovative Training in the use of European Legal Sources, referaty w języku angielskim wygłosili: prof. Beatrice Pasciuta (Uniwersytet w Palermo) – „Teaching Medieval Legal History in the Digital Age: Technologies for Source-Based Learning” oraz prof. Emanuele Conte (Uniwersytet Roma Tre) – „Reading the Law of the Middle Ages: A New Interactive Handbook”. Prelegenci wskazali na znaczenie projektu dla nauki historii prawa, prezentując możliwości wykorzystania efektów projektu dla celów dydaktycznych. Zaprezentowali także zebranym wybrane możliwości i funkcjonalności, jakie oferuje strona projektu.

Cykl „Dziedzictwo prawne. Spotkania naukowe” kontynuowany będzie w roku akademickim 2025/2026.